

Θυμάται κανείς τις εργατρίες και τους εργατές στον καθαρισμό;

“...οι Έλληνες δεν πάνε. Δεν πάνε. Με 500 ευρώ ποιος θα πάει να δουλέψει;”
Εργάτης καθαρισμού, κάπου το 2008

Πριν από τρία χρόνια το Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ δημοσίευσε τα αποτελέσματα της εμπειρικής έρευνας που διεξήγαγε για τις εργασιακές σχέσεις στον κλάδο του καθαρισμού. Η έρευνα, ως αποτέλεσμα κυρίως των πιέσεων του σωματείου ΠΕΚΟΠ του κλάδου, γραμματέας του οποίου ήταν η Κωνσταντίνα Κούνεβα, δημοσιεύτηκε τον Γενάρη του 2009. Η ίδια η Κούνεβα, που τον Γενάρη εκείνο πάλευε να γιατρέψει τις πληγές της από τη δολοφονική επίθεση με βιτριόλι που δέχτηκε ένα μήνα πριν, είχε συμβάλει στη συγκέντρωση του εμπειρικού υλικού της έρευνας, όπου παρατίθενται και μαρτυρίες πολλών εργατών και εργατριών.

Θα ξαναθυμίσουμε εδώ αυτή την έρευνα. Ο λόγος είναι απλός. Δεν χρειάζεται βαθιά βουτιά στην ιστορία των αλληπάλληλων ηττών της εργατικής τάξης στην Ελλάδα για να καταλάβουμε πώς φτάσαμε στον καταποντισμό του κατώτατου βασικού μισθού κατά 22% έως και 32% για εργάτες νεαρής ηλικίας· κοινώς στο βούλιαγμα αυτό που πρόκειται να νιώσουμε βαθιά στο πετσί μας τώρα που ψηφίστηκαν τα νέα μέτρα. Δεν χρειάζεται να ανασύρουμε την εικοσάχρονη και βάλε πορεία του ελληνικού ρατσισμού που κατακερμάτισε -ιδεολογικά και υλικά- το εργατικό δυναμικό της χώρας. Διαλέξαμε την έρευνα τούτη γιατί αναφέρεται στο 2009, μόλις τρία χρόνια πριν. Είναι η χρονιά που η ελληνική κοινωνία πορευόταν με τις ταξικές της διευθετήσεις ακηδεμόνευτη, δίχως τις “υποδείξεις” διεθνών ταμείων και συμβουλίων. Η χρονιά που υπήρχαμε εμείς, τα αφεντικά μας, τα συνδικάτα μας, μονάχοι μας σε τούτη τη χώρα. Θα άξιζε λοιπόν να θυμηθούμε το καθεστώς εργασίας και τους μισθούς των 19.600 και πλέον εργατών στον κλάδο του καθαρισμού προ “δντ, τρόικας και μνημονίων”. Αφενός, για να συμβάλουμε κι εμείς με τον τρόπο μας στην “εθνική ανάταση” της χώρας, υπενθυμίζοντας πως οι Έλληνες επιχειρηματίες δεν χρειάζονταν τους Γερμανούς να τους υποδείξουν το επίπεδο όπου πρέπει να κατακυβερνηθούν οι μισθοί. Στάθηκαν από μόνοι τους αρκετά επινοητικοί, ετοιμοπόλεμοι κι αποφασιστικοί να επιβάλουν τον εργασιακό ζόφο κάμποσα χρόνια ωρύτερα. Αφετέρου, τέτοιες ασκήσεις μνήμης μας τονώνουν με τις απαραίτητες δόσεις αηδίας και εκθρόνισης απέναντι στην ελληνική πατριωτική αριστερά που διά στόματος του ηγέτη της κατηγορήσε τους εκπροσώπους των ελληνικών αφεντικών επειδή δεν όρθωσαν το ανάστημά τους στους ευρωπαίους: “Μπορεί οι Ευρωπαίοι να λένε ότι “είμαστε όλοι Έλληνες”, αλλά μάλλον κάποιοι Έλληνες δεν είναι και τόσο Έλληνες: αυτοί που μας κυβερνούν” (ο Τσίπρας κάπου τον Φλεβάρη στην ελληνική Βουλή, όπου και αθρώνει πανηγυρικά το παρελθόν των ντόπιων αφεντικών που προ μνημονίου προφανώς μάς είχαν στα πούπουλα). Τέλος, για να μη ρίχνουμε και τις ευθύνες πάντα στους άλλους, ανατρέχουμε σε τούτη την έρευνα καθώς φοβόμαστε πως η μοναξιά στην οποία αφέθηκαν οι εργάτες και εργατρίες στον κλάδο του καθαρισμού, από τα υπόλοιπα κομμάτια του εν Ελλάδι εργατικού πληθυσμού, θα γίνει σύντομα αρκετά οικείο για όλους μας συναίσθημα.

Ιδού λοιπόν μια σύντομη ιστορία για τον παραδεισένιο προ μνημονίου κόσμο. Ας δούμε τι συνέβαινε με τους εργατές του καθαρισμού. Ας προσέξουμε ειδικότερα τι σήμαινε ο καταποντισμός του μισθού στα ταπεινά επίπεδα, ειδικότερα για τις γυναίκες εργατρίες στην καθαριότητα.

Είναι το ίδιο μνημόνιο (αλλά προ τρόικας)

Το μνημόνιο που συνέταξαν τα ελληνικά αφεντικά των εταιρειών καθαρισμού με την άτυπη συνεργασία του πολιτικού προσωπικού της χώρας πριν από λίγα χρόνια προέβλεπε μισθούς στα ύψη περίπου αυτών που προβλέπονταν τα φετινά μέτρα. Η έρευνα καταδείκνυε πως ο μισθός που καταβαλλόταν στους εργατές των εταιρειών καθαρισμού για πλήρη απασχόληση ανερχόταν κατά κανόνα στα 550 ευρώ (σας θυμίζει κάτι;), ενώ σε πολλές περιπτώσεις μπορεί και να έφτανε τα 350-400 ευρώ. Ο κλάδος του καθαρισμού, κατακερματισμένος σε πολλές μικρές και μεγάλες εταιρείες, οι περισσότερες των οποίων είχαν λιγότερο από 20 εργαζόμενους, απασχολούσε το έτος 2008 περίπου 19.600 εργαζόμενους. Σε αυτόν τον ευμεγέθη κλάδο κυριαρχούσαν ήδη οι εξατομικευμένες συμβάσεις εργασίας, τότε φυσικά κατά παράβαση της νομοθεσίας. Βέβαια, όπως ξέρουμε πολύ καλά, η παράβαση της εργατικής νομοθεσίας είναι πολύ σχετικό πράγμα στην Ελλάδα τα τελευταία είκοσι χρόνια (κι οι πέτρες το ξέρουν ότι πρόκειται για καθεστώς). Αλλά δεδομένου ότι η έρευνα εστίαζε όχι τόσο στον ιδιωτικό τομέα, αλλά στους οργανισμούς του Δημοσίου που ανέθεταν σε εργολαβικές εταιρείες την καθαριότητα, “αδιαφορώντας” για την τήρηση της εργατικής νομοθεσίας στους κόλπους τους, το πράγμα αποκτά ένα επιπλέον (προφητικό για την εποχή του) ενδιαφέρον. Δεν μιλάμε εδώ για τη διαφθορά που επικρατεί στους διαγωνισμούς που προκηρύττει το δημόσιο όταν αναθέτει έργα σε ιδιώτες· αυτή αποτελεί δομικό στοιχείο αυτών των διαδικασιών. Μιλάμε γενικότερα για το γεγονός ότι η εργολαβοποίηση της καθαριότητας έδειχνε ήδη μια στρατηγική τάση αναδιάρθρωσης του δημόσιου τομέα, πράγμα που έστω και τότε, το 2008, θα έπρεπε να θορυβήσει αν μη τι άλλο τους ίδιους τους εργαζόμενους στο δημόσιο. Αντιθέτως, παρότι όπως διαπίστωνε η έρευνα “η παρανομία αποτελεί θεμελιώδες χαρακτηριστικό πολλών εργολαβιών καθαριότητας, έτσι ώστε ορθά γίνεται λόγος για ένα “γαιτανάκι διαπλοκής με εργολάβους, δημόσιους λειτουργούς και υπηρεσίες””, οι καταγγελίες του σωματείου ΠΕΚΟΠ για την καταπάτηση της εργατικής νομοθεσίας από τις εργολαβικές εταιρείες καθαρισμού στα νοσοκομεία, τις δημόσιες υπηρεσίες, τα μέσα μαζικής μεταφοράς έπεφταν στο κενό. Ακόμη και τα σωματεία των δημόσιων οργανισμών απαξίωναν, αδιαφορούσαν, δεν έδειχναν ίχνος διάθεσης να συνεργαστούν με την ΠΕΚΟΠ ώστε να φέρουν στην επιφάνεια το μέγεθος του σκλαβοπάζαρου που εκτυλίσσονταν στις σκάλες, τα γραφεία και τους διαδρόμους των δημόσιων υπηρεσιών.

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΓΣΕΕ/ΑΔΕΑΥ

ΟΙ ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ
ΚΛΑΔΟ ΤΟΥ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΥ
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η 55ασέλιδη έρευνα της ΙΝΕ ΓΣΕΕ βρίσκεται ολόκληρη αναρτημένη στο site της. Οι μαρτυρίες και τα προβλήματα που καταγράφηκαν εκεί, γεννούν για τους ερευνητές “σοβαρά ερωτήματα για το εάν τα κατεγραμμένα περιστατικά και οι καταγγελίες που τα συνοδεύουν περιορίζονται σε αυτόν τον κλάδο ή επεκτείνονται σε γενικότερα επίπεδα”.

Βέβαια, τα 550 και τα 350 ευρώ ήταν κι αυτά με τη σειρά τους ένα σχετικό όριο. Σύμφωνα με όσα δηλώνουν παρακάτω οι εργάτες στην καθαριότητα, υπήρχαν περιθώρια για περαιτέρω συμπίεση. Και στο βάθος - βάθος, το βασίλειο της ανασφάλιστης εργασίας.

“Γράφω εγώ για όλους μας που ζούμε σε ένα εργασιακό καθεστώς άθλιο. Τι άλλο μπορείς να πάθεις; Ανασφάλιστος δουλεύεις, απλήρωτος είσαι, κινδυνεύεις ανά πάσα στιγμή και από πάνω έχεις και την απειλή, την ψυχολογική βία της απόλυσης ... Στο σύνολό μας ζούμε υπό αυτές τις συνθήκες. Ποιος επιλέγει για μένα και τον καθένα να ζούμε έτσι; Ποιος τους έδωσε αυτό το δικαίωμα; Είμαστε καθαριστές, μαζεύουμε σκουπίδια, αλλά και αυτά άμα τα ανακυκλώσεις είναι χρήσιμα. Αισθάνομαι ότι δεν υπάρχω, είμαι κάτι πιο κάτω από σκουπίδι, αλλά όσους και αν ρώτησα δεν μου είπε κανείς τι είμαι. Μήπως ξέρετε εσείς ρε παιδιά;”

“Στο ... η ανασφάλιστη εργασία βασιλεύει. Αλλοδαποί συνάδελφοι χωρίς χαρτιά δουλεύουν από το πρωί ως το βράδυ. Έλεγχοι έγιναν αλλά δεν διαπίστωσαν τίποτα. Και εμείς που δουλεύουμε γελάμε με τους ελεγκτικούς μηχανισμούς που κρατάνε υποτίθεται στα χέρια τους την εργασιακή μας τύχη. Να τους χαιρόμαστε”.

Ε λοιπόν, τα ελληνικά αφεντικά ήδη είχαν δοκιμάσει αυτά που σήμερα μπορούν να κάνουν επίσημα στους εργάτες (στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα) μέσα από τον τομέα της καθαριότητας. Μισθοί των 500 ευρώ (και ακόμη πιο κάτω) για πλήρη απασχόληση, ατομικές συμβάσεις εργασίας, άτυπη επικύρωση από τους θεσμούς επιβολής του εργατικού δικαίου (οι έλεγχοι που δεν διαπιστώνουν τίποτα), κι όσο για τους μετανάστες τα γνωστά...

Κι όσον αφορά τις γυναίκες-καθαρίστριες; Δίχως μνησικακία, αλλά ως ένδειξη του μεγέθους της ταξικής ήττας, αρκεί να θυμήσουμε τις μαρτυρίες εκείνες για το πώς μια μερίδα των αρρένων μικροαστών δημόσιων υπαλλήλων - που τώρα έχουν πεταχτεί κι αυτοί στα σκοινιά της υποτίμησης-φέρθηκε απέναντί τους (αν και εδώ που τα λέμε δεν ήταν οι μόνοι):

“Από τις πρώτες μέρες που έπιασα δουλειά στο διαπίστωσα ότι αρκετές κοπέλες ήταν στο έλεος των επιθυμιών και των εντολών ορισμένων υπαλλήλων, οι οποίοι φρόντιζαν να έχουν κολλητούς τους επόπτες των εταιριών στις οποίες δουλεύαμε. Έτσι, εάν τους άρεσε κάποια κοπέλα άρχιζε η πίεση. Πήγαιναν στον επόπτη και του έλεγαν ότι θέλουν να κάνουν παρέα μαζί της. Όταν η γυναίκα δεν ανταποκρινόταν, τότε άρχιζαν να την πιέζουν για να της δώσουν να καταλάβει ποιός κάνει κουμάντο. Συνήθιζαν, λοιπόν, να της σπάνε τα ελάχιστα ρεπό, να της δίνουν να καθαρίσει περισσότερα ...” κομμάτια” από όσα προέβλεπε η σύμβαση, να τη μεταφέρουν στη νυχτερινή βάρδια. Υπήρχαν κάποιες γυναίκες οι οποίες απλά και μόνο για να μη χάσουν

τη δουλειά, άρχιζαν να κάνουν δήθεν τα γλυκά μάτια, να υποκρίνονται. Όμως οι πιέσεις αυξάνονταν όλο και περισσότερο. Τότε οι γυναίκες είχαν δυο επιλογές. Ή να τα βροντήξουν κάτω και να φύγουν, οπότε έμεναν χωρίς δουλειά, ή να ενδώσουν.”

“Επαιρναν τις κοπέλες και τις έκαναν πάσα από 'δώ και από 'κει. Μέσα στους χώρους δουλειάς! Όταν εγώ πήγα εκεί αυτό ήταν ... πώς να σας το πω! Κάτι σαν τρόπος ζωής και συμπεριφοράς, σαν καθεστώς. Ναι! Έτσι ήταν τότε.(...) Οι περισσότερες φεύγαμε σακατεμένες, σωματικά και ψυχικά.”

“(...) Από πού να αρχίσει και πού να τελειώσει κανείς; Σας είναι τόσο δύσκολο να καταλάβετε ότι υπάρχουν περιπτώσεις γυναικών, ειδικά των μεταναστριών αλλά και ορισμένων ελληνίδων, οι οποίες πιστεύουν ότι για να κρατήσεις αυτή τη ρημάδα τη δουλειά και το αβέβαιο μεροκάματο πρέπει να κάνεις και τα γλυκά μάτια στον επόπτη ή σε όποιον έχει τη δυνατότητα με μια κουβέντα να σε κάνει να χάσεις τη δουλειά σου; Εδώ δεν μιλάνε απλά για σεξουαλική παρενόχληση, αλλά για κάτι χειρότερο. Ο εκβιασμός είναι ωμός. Οι άνθρωποι που έχουν τις εταιρίες έχουν και τα “κονέ” τους. Έτσι γλιτώνουν, έτσι επιβιώνουν. Νομίζουν ότι είμαστε τα σκυλάκια τους και ότι αυτοί είναι θεοί”.

Τα παραπάνω και μόνο θα αρκούσαν, λέμε, για να σιχτιρίζε κανείς όσους ρίχνουν το φταίξιμο για την κατρακύλα των μισθών και των ζώων μας στα ευρωπαϊκά και πλανητικά διευθυντήρια. Αλλά ξέρουμε πως στην πλάνη τούτη βολεύονται αναριθμητοί σε τούτον τον τόπο. Ωστόσο, λίγα μόλις χρόνια πριν, οι εργάτες και οι εργάτριες του καθαρισμού είχαν καταδείξει ποιοι είναι οι “θεοί” και τι σχεδιάζουν για τα “σκυλάκια” τους. Είχαν καταδείξει επίσης τις θλιβερές διαιρέσεις μέσα στον κόσμο της εργασίας. Επιπλέον, η ίδια η έρευνα της ΙΝΕ ΓΣΕΕ (με τη σφραγίδα, προσέξτε, του επίσημου συνδικαλιστικού φορέα στην Ελλάδα) κατέληγε στο εξής προφητικό συμπέρασμα: ότι υπάρχει μια “*συστηματική προσπάθεια από την εργοδοτική πλευρά για περαιτέρω συμπίεση του άμεσου και έμμεσου εργασιακού κόστους, μέσα από την υιοθέτηση μεθόδων, που συχνά παραπέμπουν σε παλιότερες εποχές και που δημιουργούν για άλλη μια φορά ερωτηματικά, όχι μόνο για τη λειτουργία και τον ρόλο των κρατικών ελεγκτικών μηχανισμών, αλλά και για το ίδιο το μέλλον των εργασιακών σχέσεων (και) στην Ελλάδα*”. Ε αυτό το μέλλον ήρθε για τα καλά να κάτσει στο σβέρκο μας. Κι όσο για τους “θεούς”, είναι επίγειοι, εντός των συνόρων και έχουν επιδοθεί εδώ και χρόνια σε μια *συστηματική προσπάθεια*. Λέτε να το ξέχασαν αυτοί οι συνδικαλιστές μας ηγέτες που κουνάνε τώρα το δάκτυλο στην Μέρκελ; Δεν νομίζουμε. Ξέρουν απλώς πως αν το κουνούσαν στους έλληνες “θεούς”, θα τους κοβόταν σύριζα. Αλλά τέτοια δεν ήταν πάντα η αποστολή τους;